הקשת המזרחית: פרץ מתכחש לזהותו המזרחית

מאת מזל מועלם

בשבועות האחרונים נפגשו הפרופסורים יוסי יונה ויהודה שנהב ור"ר איציק ספורטא, מראשי תנועת הקשת הדמוקרטית המזרחית, עם בכירים ממפלגת העבודה, כדי להבין מדוע יו"ר העבודה חבר הכנסת עמיר פרץ, מרחיק עצמו מהם ומכל מה שמתקשר לאינטרס המזרחי. "למה דווקא הוא, המנהיג המזרחי, בורח מזה כמו מאש?" שאל הפרופ' יונה. "הדבר המינימלי הוא להגיד שיש אוכלוסייה שבאופן שיטתי הופלתה מאז הקמת המדינה בהפ־ניית משאבים, ויש מקום לצדק מתקן ביחס אליה."

התשובה שקיבלו בפגישות עם בכירי המפלגה לא הפתיעה אותם, אלא אוששה את מה שהבינו בעצמם. לדבריהם, נאמר להם שעמיר פרץ שואף לייצג את הציבור כולו, ואינו רואה עצמו כמוביל מאבק של קבוצה אתנית מסויימת. השלושה הבינו בין השורות, שמכל סקרי העומק וקבוצות המיקוד שנערכו במפלגת העבודה, עולה כי רוב הבוחרים שעזבו את המפלגה אחרי בחירת פרץ, הם אשכנ־זים ממעמד הביניים. במלחמה על הבוחרים האלה, פרץ לא יכול להניף את הדגל המזרחי. יתר על כן, הקרבה אל הציבור המזרחי במערכת הבחירות עלו־לה לגרום נזק מבחינתו.

"המשמעות היא שפרץ נכנע לגזענות האשכנ־זית באופן מוחלט" אומר הפרופ' יונה. "זוהי כניעה ליסוד הגזעני שקיים בדפוסי ההצבעה האשכנזיים. הוא פוחד שהאשכנזים ימשיכו לעזוב את מפלגת העבודה או הוא מתכחש לזהות המזרחית, לא מדבר על השכונות ועיירות הפיתוח, ו'קובר' את השד הערתי באקט יחצ"ני."

ספורטא התלהב, ואחר כך התאכזב

הפרופ' שנהב הוא סוציולוג מאוניברסיטת תל אביב, הפרופ' יונה פילוסוף מאוניברסיטת באר שבע, והד"ר ספורטא מרצה בפקולטה למנהל עסקים באוניברסיטת תל אביב. שלושתם עמיתים במכון ואן ליר, שותפים להצלחת "בג"ץ הקרקע עות". (באוגוסט 2002 ביטל בג"ץ את החלטת מינהל מקרקעי ישראל להפשיר קרקע חקלאית השייכת לקיבוצים ולמושבים, וקבע כי עתיד הקר־קעות מחייב חלוקה חברתית צודקת. את העתירה הגישה הקשת הדמוקרטית המזרחית).

בשנים האחרונות נפגשו שלושתם עם פרץ מדי פעם בפורומים שונים, גם במהלך הבחירות המקדימות על ראשות העבודה. כשהביט את שמעון פרס, הם ראו בכך אידוע מכונן במפלגת העבודה ובפוליטיקה הישראלית, והתמיכה בו לראשות הממשלה נראתה להם טבעית. לדברי ספורטא, "בחירתו של פרץ הפיחה בנו תקווה, שהנה קם מנהיג בעל אומץ חברתי, שנותן ביטוי לרעיונות שניסחנו במהלך השנים. היה לנו ברור בהתחלה שנצביע עבור מפלגת העבודה." היום הם מביעים בעיקר אכזבה. יונה מצהיר כי יצביע עבודה בחירוק שיניים, ספורטא ושנהב לא מתכוונים להצביע למפלגת העבודה.

השלושה מציינים שאכזבתם גובעת גם מהרשי־מה האשכנזית של מפלגת העבודה, את התמרכזו־תו המדינית כלכלית של פרץ שבאה לידי ביטוי בהצהרות על נכונות להתנתקות, ובוויתור על מס הירושה.

הפרופ' אבישי ברוורמן, כלכלן בכיר בבנק הער־למי שצורף למפלגת העבודה על־ידי עמיר פרץ, הוא דוגמה בולטת בעיניהם לרצון של פרץ להקיף את עצמו בדמויות שמקדמות אותו בקרב הבוחרים האשכנזים. הפרופ' ברוורמן משול בעיניהם לזאב מהסיפור כיפה אדומה – שבמסווה של סבתא חבי־בה וסוציאל־דמוקרטית, מתגלה כזאב ניאו־ליברל.

לדברי השלושה, המטה לבלימת בריחת האשכ־נזים ממפלגת העבודה שהקים פרץ, מלמד לדעתם, על אותו פורדוכס, כאשר מצד אחד פרץ נמנע מלק־דם פוליטיקה של זהויות בכל הנוגע לאינטרס המז־רחי, אבל למעשה הוא מקיים פוליטיקה כזו מול האשכנזים, הקיבוצים, הרוסים והערבים.

"פרץ מנסה באופן נואש לזכות בקולות האשכ־נזים, וזה תשלום מאוד גבוה לתפישה הסוציאל־דמוקרטית. יש פה צביעות גדולה, כי בגלל סיבות יחצ"ניות אלקטורליות פרץ מתכחש לזהות המזר־חית", אומר שנהב.

יחימוביץ': יש הבדלי תפישה

על ההאשמות הללו משיבה שלי יחימוביץ', אחת מבכירי העבודה עמם נפגשו, כי אנשי הקשת הדמוקרטית המזרחית חייבים להבין, שלמרות שעמיר פרץ מייצג במידה רבה את האינטרסים שלהם, קיימים הבדלים בתפישותיהם. "הקשת היא קבוצה מאוד מחודדת ומאוד מאופיינת, ועמיר פרץ הוא מועמד לראשות ממשלה שמוטלת עליו אחריות להכיל את מגוון הקבוצות בחברה", מסבי־רה יחימוביץ'. "אז יכול להיות שזה מאכזב את חבריי בקשת, שיש לי זיקה אידיאולוגית אליהם, אבל אני חושבת שהם צריכים להצביע בשבילו, כיוון שתפישת הצדק הבסיסית שלהם דומה מאוד."

יחימוביץ' טוענת שגם בעניין היחס של פרץ לסוגיית הקרקעות, יש בינו לבין אנשי הקשת הבר־לי תפישה. "יש לו אוזן קשבת לצרכי החקלאים, דבר שמתנגש עם המהות של בג"ץ הקרקעות. אבל הפער העקרי הוא בכך שעמיר בניגוד אליהם מסרב לחלוטין לקיים דיון אתני – מה שאצלנו מקובל לקרוא דיון עדתי."

מקורבי פרץ מגיבים: "זה לא שהם דפקו בדלת ואמרו להם לכו מפה. פשוט לא נוצרה החבירה. השיח העיקרי שלהם הוא סוגיות אתניות והדיכוי המזרחי, ועמיר מסרב לדבר בשפה הזאת. הוא מנהל מאבק מעמדי ולא עדתי. עמיר לא מזדהה עם הגוף הזה. תהום פעורה ביניהם, חלק מהם לא ציוניים בהגדרה, השוני הוא עצום. פרץ באופן חד משמעי קיבל החלטה לא לקיים פוליטיקה של זהויות".

תצלום: ניר כפרי

אולמרט: אדבר עם כל חלקי העם

"אני מתכוון לדבר עם כולם. אני לא מפחד לדבר עם באלה שנלחמים בנו, אז ודאי שאדבר עם באלה שהם חלק בלתי נפרד מהחברה הישראלית" – כך אמר אתמול ממלא־מקום ראש הממשלה, אהוד אולמרט, בנאום שנשא בכנס כלכלי בשיתוף TheMarker (בתצלום)

קמפיין העבודה: "תיק שחור" על אולמרט ובכירי קדימה

מפלגת העבודה שיגתה אתמול כיוון והחלה בקמפיין שלילי נגד קדימה, והעומד בראשה אהוד אולמרט. ראשי המפלגה שהופיעו אתמול במסיבת עיתונאים מיוחדת דרשו מאולמרט לפטר את השר צחי הנגבי מהממשלה ומתפקידו כיו"ר מטה הבחי־רות בשל החלטה להגיש נגדו כתב אישום.

המפלגה גם הכינה "תיק שחור" על אולמרט ועל ראשי קדימה. בתיק מפורטות כל פרשיות השחיתות ששמו של אולמרט נקשר בהן מאז 1982. בין היתר מוזכרת פרשת האי היווני, פעולותיו השנויות במחלוקת של אולמרט כראש עיריית ירו־שלים ושר התמ"ת, וסיוע שהגיש לכאורה למשפ־חת דנקנר בפרשת בריכות המלח. בחברת שחולקה מצוין גם מנהגו של אולמרט לנסוע לחו"ל לעיתים מזומנות בזמן כהונתו כראש עיריית ירושלים, וכן התבטאויות מן העבר נגד שרון.

שלי יחימוביץ' מצאה בארכיון הפרטי שלה גם את תמונתו של אולמרט שהוא מסב לשולחן עמוס אוכל עם ראובן גבריאלי, אביה של ח"כ ענבל גבריאלי, שנעצר לאחרונה בחשד להלבנת הון והעלמת הכנסות. יחימוביץ' הזכירה שהיועץ המשפטי לממשלה, מני מזוז, נזף באולמרט על סיוע שהגיש לעסקיה של משפחת גבריאלי בגרו־ויה.

לא רק אולמרט מותקף בקמפיין החדש של העבודה. המפלגה פרסמה רשימה של חברי קדימה ופרשות השחיתות בהן היו מעורבים. בראש ובראש־שונה תוקפים בעבודה את צחי הנגבי שלמרות שהוחלט להגיש נגדו כתב אישום הוא נותר בתפ־קידו. ברשימה מופיעים גם אלי אפללו, רוחמה אברהם, רוני בר און, מאיר שטרית, אברהם הירש־זון ואפילו דליה איציק, שהמעשים המיוחסים לה נעשו בתקופת שירותה כשרת התקשורת מטעם מפלגת העבודה.

"למפלגה כזו אין עניין במשטרה, פרקליטות ויועץ משפטי חזקים, זו סכנה של ממש לדמוקר־טיה", אמרה יחימוביץ', שמונתה לעמוד בראש המטה למאבק בשחיתות של המפלגה. בעבודה החליטו להתמקד בנושא ההון והשלטון בעקבות מחקרים בקבוצות מיקוד. "גילנו שהנושא הזה הוא עקב אכילס של קדימה", אמר גורם בכיר במפלגה. נושא השחיתות חשוב במיוחד, על פי המחקרים, לקהל שהעבודה מבקשת להשיב לחיק המפלגה – תומכי העבודה המסורתיים, שעברו לקדימה.

בינתיים היועץ האסטרטגי, מוטי מורל, שוקל לשוב לקמפיין מפלגת העבודה. מורל עזב את ניהול הקמפיין לפני חודש וחצי בשל חילוקי דעות מקצועיים וכלכליים. בימים האחרונים פנתה שוב מפלגת העבודה למורל ושותפו, רונן צור, אך המו"מ טרם הגיע לסיכום.

דובר קדימה בתגובה למסיבת העיתונאים של מפלגת העבודה: "אלה הם דברי הסתה. גם דברי המקהלה המזמרת של פרץ לא יצליחו להסתיר את תוצאות חקירת המשטרה ואת דברי הביקורת החריפים של בית המשפט כנגד פרץ.

ניר חסון ומזל מועלם

פה אחד

יוסי שריד

עוד קול צף

מחר ומחרתיים יגישו המפלגות השונות לוועד־דת הבחירות המרכזית את רשימות המועמדים החתומות שלהן לכנסת ה-17: עוד יומיים של "חגיגה לדמוקרטיה", כאשר כל מפלגה מציגה את הרשימה הכי מצודדת, הכי מנוסה, הכי נקייה.

אם תקראו בעיתון כלשהו את הידיעה המרעי־שה על חורתי הפתאומית לפוליטיקה – זכרו שהייתי הראשון לספר לכם, ואתם הראשונים להי־וודע. אל תלכו לשום מקום – כפי שנהוג לומר בתכניות הרדיו והטלוויזיה – כי כאן, בטור הזה, מקדימים לדווח מתוך גילוי־נאות למופת.

ראשי מרצ פנו אלי בימים האחרונים, ושרלוני להצטרף אל בין חותמי רשימתם, כולם לשעברים נשואי פנים. ברגע זה עדיין אין ביכולתי לציין את מקומי המדויק – הם לא גילו לי ואני לא שאלתי. בשל התמצאותי בהליכות בית־הכבוד, ומתוך היכרות עם האילוצים הפנימיים, נראה לי המקום ה-119 כמקומי הריאלי.

משתכפו ההפצרות תכפו גם ההתלבטויות – היססתי, למען האמת: למה לי להזדהות להלכה אם למעשה אני כבר מזמן מחוץ לעניינים המפל־גתיים: למה לי להתייצב בשורה אם מהשון שחררתי את עצמי בעודני חי.

היה קל מאוד לוותר על הכבוד שמבקשים לה־חיל ליי מי שוויתר מרצונו על המקום הראשון, יתקשה לוותר על המקום ה-119.

זאת ועוד: גם במרצ נחלש מנגנון החיסון ד־עי, והיא חשופה עכשיו, אם לא תיזהר, למחלת הזיהומיות שתקפו מפלגות אחרות: ולמה לא את נפשי מפגעי החורף?

מאידך, היה קשה לדחות את בקשת ד־עשרים שנה הייתי מזוהה עם התנועה הזאת, היתה מזוהה איתי במידה רבה, ואין זה ראוי־די להפנות לה עורף בחורף.

גם אלמלא נתתי את הסכמתי, בלאו הכ־היו חושדים בי בכוונות הצבעה לליכוד, ל־ואפילו לעבודה הזאת.

אם כך, מדוע להיתמם ולהעמיד פנים? לשחק בקלפים גלויים, כי הכיסוי נלעג ומ־מהגילוי.

לפי שעה ולמרות הכל, אני לא זיהיתי טוב ממרצ, שמתאים יותר לאמונותי ולד־ופתק לבן בקלפי הוא דגל שחור מבחינתי.

ואם עד ל-28 במארס, בכל־זאת אזהה במ־מפלגה ראויה יותר, לא אהסס מלשתף פ־הטור בתגליותי: כל זכויותי שמורות להם־במקרה זה הם יהיו הראשונים לדעת ולהשתת־

ועד לבחירות אני שומר לעצמי בקנאות א־זכות הציפה. בלילות האחרונים, לאחר שהסכמ־אני מתעורר לפעמים בבעתה, זיעה קרה מכס־אותי: ומה יהיה אם מרצ תקבל, בזכות מיקו־הנמוך, 119 מנדטים? האם אשוב לכנסת שמ־ביקשתי להסתלק? אני מודיע מראש לבל אול־שולל: במקרה כזה אפנה מיד את מקומי למועמ־ה-120, או למועמדת.

מ ש ר ד ה פ נ י ם